



Metodička struktura časa obrade štampanog slova

po monografskom postupku
(V.Milatović)

Zadaci časa obrade slova

Učenik treba da da:

- shvati da glas ima odgovarajući slovni znak
- prepoznaje ortografski oblik slova i razlikuje ga od sličnih
- nauči da ščitava novo slovo (vezuje sa drugim već naučenim slovima) u rečima i rečenicama
- nauči da piše slovo (pojedinačno i u rečima)

Opšta struktura časa obrade slova

- U metodičkoj strukturi časa se izdvaja šest međusobno povezanih etapa rada:
 1. pristup glasu,
 2. obrada glasa,
 3. obrada slova,
 4. čitanje,
 5. samostalan i stvaralački rad učenika
 6. domaći zadatak
- U svakoj od etapa razlikujemo više oblika vežbanja

1. Pristup glasu

- **Uvodni deo časa** posvećen psihološkoj, intelektualnoj (i jezičkoj) pripremi učenika za učenje novog gradiva.

Može se vršiti:

1. **metodom razgovora:** na temu blisku dečijem interesovanju
2. analizom **metodičkog polaznog teksta**
3. **metodom prirodnih glasova:** onomatopeja, oponašanje glasova iz prirode

2. Obrada glasa

- U ovoj etapi preovladavaju aktivnosti pronalaženja odgovarajućih reči i utvrđivanja pozicije glasa u njima:
 - **Uočavanje glasa** u rečima i svim položajima:
 - Kaži reč koja ima glas.... na početku, u sredini, na kraju?
 - Kada kažem.....gde se nalazi glas...?
 - **Povezivanje sa glasovima** u prirodi:
 - Npr. Ko se oglašava sa bzzzzzzz?
 - Kako laje kuca?
- **Vežbanje artikulacije:** nastavnik prati pravilnost izgovora i ukazuje na pravilan položaj usta, zuba, jezika. Učenici pojedinačno i zajedno, horski, izgovaraju glas, odnosno vežbaju artikulaciju. .
- **Analitičko-sintetička vežbanja:** kroz sledeće aktivnosti:
 - kratke i poznate reči rastavljaju se na glasove i utvrđuje se njihov redosled.
- Nakon **akustičkog uočavanja glasa**, javlja se pogodan trenutak za isticanje cilja časa i najavu nastavne jedinice.

3. Obrada slova

- **Centalni deo časa** posvećen je pokazivanju i učenju oblika slova i pisanju slova.

Pokazivanje i učenje oblika slova može imati sledeće faze:

1. Rad na slovarici

- pomoću razredne slovarice nastavnik pokazuje prvo veliko, zatim malo štampano slovo. Komentariše njegovu grafičku strukturu i analizira elemente.
- Učenici u individualnim slovaricama pronalaze slovo i slažu reči

2. Fonografička vežbanja

- Ukoliko je moguće, apstraktni znak za slovo treba povezati sa konkretnim predmetom jer to olakšava pamćenje (npr. O kao obruč)

3. Uočavanje slova u raznim rečima,

1. najteže je uočavanje slova u sredini reči. Insistira se na brzini i tačnosti.

4. Samostalan rad na oblikovanju slova

- intenzivira motoričke aktivnosti učenika i olakšava pamćenje oblika slova.

5. Upoređivanje sa drugim slovima

- Komentarisanjem grafičke strukture učenici uočavaju po čemu su slova slična, a po čemu se razlikuju.

Pokazivanje i učenje slova

1. Pomoću slovarice

Individualne slovarice





Razredna slovarica



Pokazivanje i učenje slova


2. Uočavanje novog slova u rečima


Сс  **Сс**




с  **с** (сат)

Тата **с**нима.
Тина има **с**ина.
Он има **с**ат.

Сима и Тома

Сима носи .
Он има **с**ина Тому.


И Тома носи .


Сима носи  на .
Тома носи **с**ат на .

с **с**
со **са**
сом **сат**
сомот **сама**

Та **С** а
о а
ам


ст **р** е **д** а



Тт  **Тт**


т (точак)

Мама и тата


Мама и тата 

Мама

Тата

Тата и Мита 

Тата: Мат.
Мита: Мат.

ма  ма

та **Т** а
Ми **Т** а
Ма **Т** а

т **т**
ти **та**
тим **тама**

Pokazivanje i učenje slova

3. Samostalan rad na oblikovanju slova



Lepak,
plastelin,
štapići
pesak....



3. Obrada slova

- Nakon pokazivanja i učenja oblika slova prelazi se na **pisanje slova.**
- **Nastavnik:** piše na tabli ugledno veliko i malo slovo uz detaljno objašnjavanje poteza i redosled pisanja elemenata.
- **Učenici:** radi učvršćivanja predstava o novom slovu vrše se sledeća vežbanja:
 1. Oponašanje pokreta ruke (pisanje u vazduhu, na klupi, kutiji sa peskom i sl.) potrebne za pisanje datog slova.
 2. Izvođenje učenika na tablu radi istovremenog pisanja slova „po diktatu”.
 3. Pisanje (popunjavanje reda) u svesci.

Pisanje slova

Bojom
četkicom

U kutiji sa peskom
prstom



Pisanje slova



U radnim listovima



U svesci

4. Čitanje

- Pisanjem slova u rečima i rečenicama, završava se jedna metodička celina časa.
- Deo časa u kome se obrađuje glas i slovo traje oko 20-25 min, a zatim se drugi deo časa posvećuje čitanju
- Zadatak ove etape časa je razvoj veštine čitanja **reči, a zatim rečenica i kraćeg teksta** kroz različite oblike vežbanja.
 - Učenicima je teško da čitaju novo slovo u rečima pa u ovoj etapi dolazi do izražaja individualni rad.

Čitanje u okviru časa obrade slova

- Slaganje i čitanje reči na slovarici
- Ščitavanje novog slova u različitim rečima.
 - dodavanjem, oduzimanjem ili zamjenjivanjem slova kako bi se dobile nove reči.
 - Ščitavanje palindroma, anagrama,...
- Čitanje iz bukvara, početnice, nastavnih listića.
 - Najpre uzorno čita nastavnik, dok ga učenici prate.
 - Pročitani tekst se kratko analizira, jasnim i sadržajnim pitanjima.
 - Slede **vežbe čitanja**, npr. *horsko i štafetno* čitanje.

5. Samostalan i stvaralački rad učenika

- **Završni deo časa** posvećen je različitim usmenim i pismenim vežbanjima kao što su:
 - sastavljanje i pisanje reči od zadatih slova,
 - samostalno sastavljanje i dopunjavanje rečenica,
 - sastavljanje rečenica od zadatih reči,
 - rad na deformisanim rečenicama,
 - rešavanje ispunjalki, rebusa i ukrštenih reči, crtanje, itd.
- Mogu se primenjivati:
 - **leksičke vežbe** (traženje sinonima, antonima, reči sa umanjenim i uvećanim značenjem i sl.) i stvaralačke igre slovima gde se menjanjem, izostavljanjem i dodavanjem slova dobijaju reči različitog značenja.
 - **ortoepske vežbe**, usmerene na vežbanje pravilnog izgovora glasova, suglasničkih grupa, reči, brzalica
 - **vežbe prepisivanja** reči i rečenica uz proveravanje i vrednovanje urednosti i čitkosti pisanja.
- Aktivnosti koje se preporučuju u ovoj fazi časa zavise od faze usvajanja čitanja i pisanja.

Slaganje reči na slovarici i njihovo ščitavanje

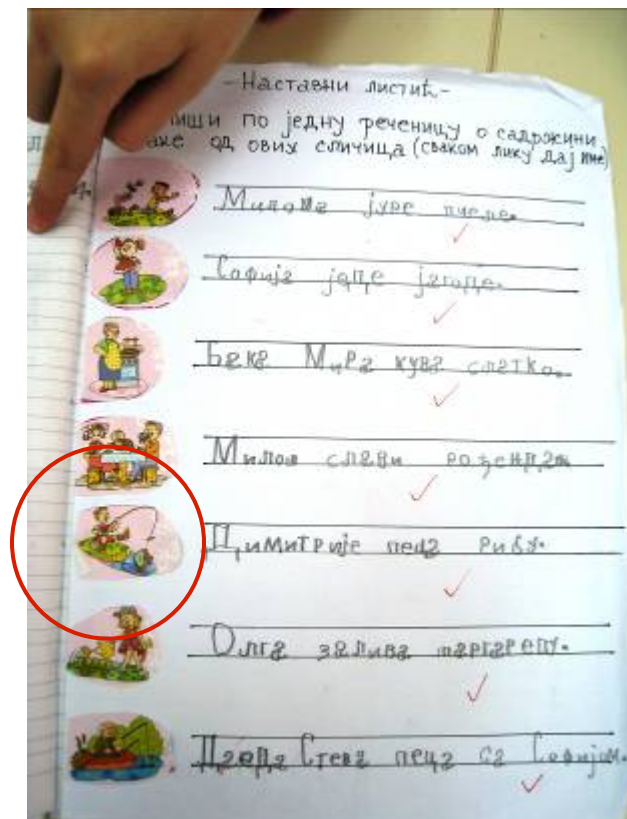
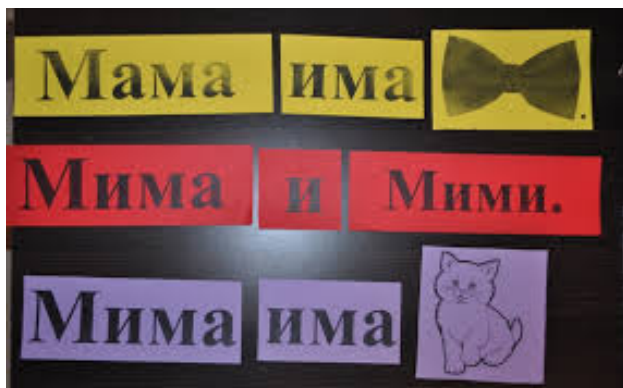
- U početku nastavnik rukovodi aktivnošću.
- Zatim učenici samostalno, od datih slova, slažu reči u đačkoj slovarici, nakon čega ih ščitavaju (ili čitaju).
 - Ova vežbanja se vrše samo pri obradi prvih pet do šest slova.



Samostalan i stvaralački rad

Sastavljanje rečenica

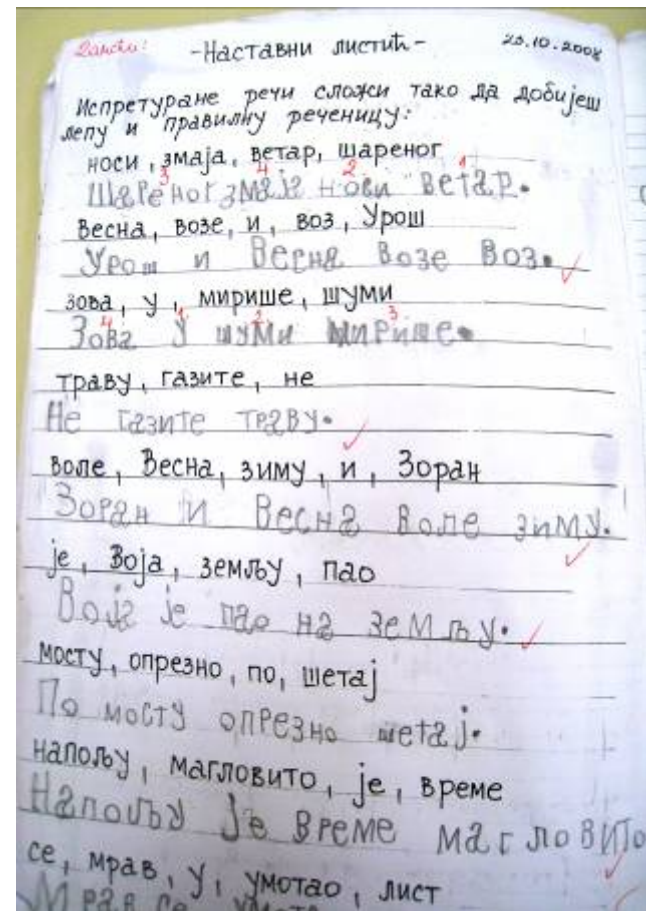
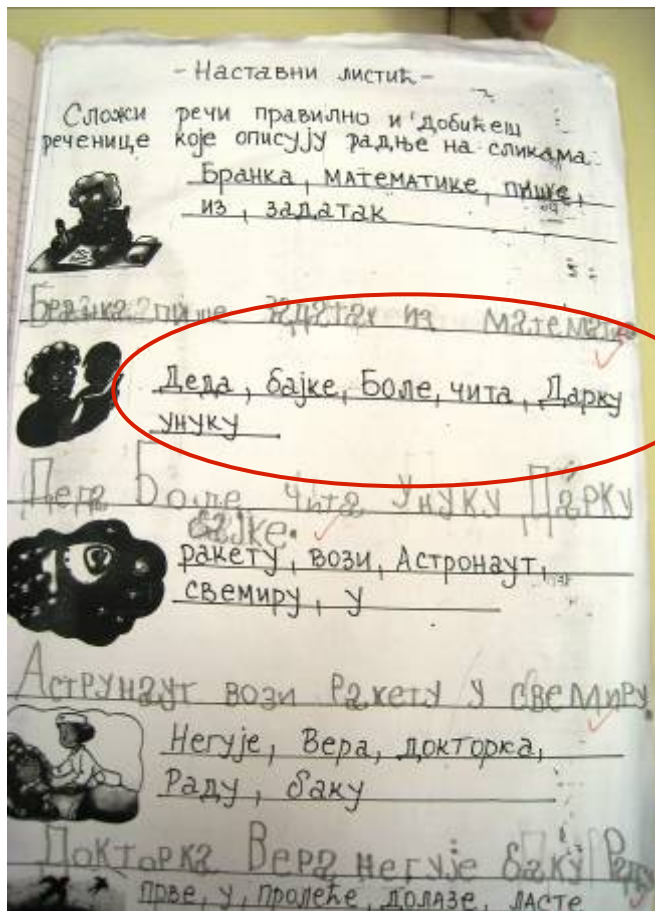
Od zadatih reči



Na osnovu slike

Samostalan i stvaralački rad

Rad na deformisanim rečenicama



Samostalan i stvaralački rad

Leksičko-sintaksička vežbanja

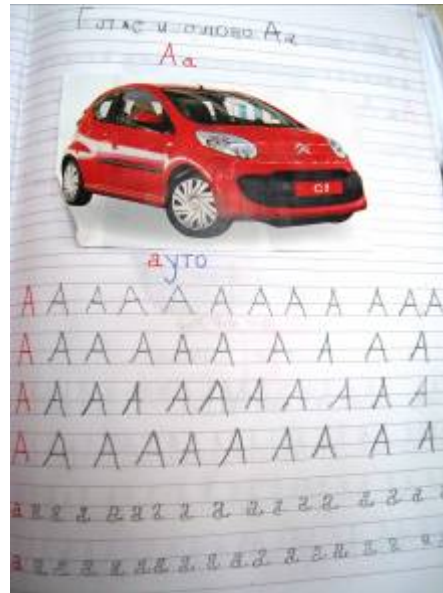
Наставни листић - 10.11.2008.

Речи

- Од речи: носи, пише, мами, писмо, Ања, Нена, нани и писмо, састави и напиши две реченице.
 Ања пише мами писмо.
 Нена носи Нани писмо.
- Шта је шта? Повежи линијама.
 реч * Нена чита.
 слово * кућа
 реченица * ч
- Напиши речи:
 - на слово ч Чешма, Чеша, Чедо
 - са словом ђ Соба, зуб, кишоврза
 - са словом з возач, тозов, музика
- Које се воће крије у испретураним словима?
 Напиши, нацртај и обој.
 Бујак - ЈАКУА
 Шакурк - КРУЖА
 Љишав - ШТАВА
 Санана - АНДАН
 Минул - ЛУЛУН
- Реши ребусе и добићеш реч:
 На ло Г а Ђ ав
воково Гваста љвбвв
- Напиши речи супротног значења:
 кратко - дугачко
 срећан - бесне
 оштар - туп
 здрав - болестан
 прав - крив
 дубок - плиток
 висок - низак
- Напиши речи које означавају:
 мали цвет цветић
 малу птицу птичица
 мали балон балонић
 малу кућу кућица
- Напиши мушка имена која се завршавају на КО
Петко Бранко Мирко
Редко Мерко Парко
- Напиши речи у којима се налази слово:
 Ч на почетку Чедо
 Ћ у средини мећех
 Р на почетку и на крају рибер

10. новембар

6. Domaći zadatak



Poslednja faza časa

- Učenike ne treba opterećivati domaćim zadatkom, na ovom uzrastu izrada ne bi trebalo da traje duže od 10 do 15 minuta.
- Preporučuje se da za domaći završe ono što nisu stigli na času (npr. dovršavanje reda slova, popunjavanje nastavnog listića i sl.) ili da uvežbaju čitanje obrađenog teksta iz bukvara.
- Ukoliko su u pitanju prva slova, domaći zadatak može da bude crtanje, bojenje crteža, ili izrezivanje odgovarajućih slova ili slika iz časopisa koje će učenik zalepiti u svesku



Obrada pisanih slova

- Obrada pisanih slova podrazumeva usvajanje njihovog pravilnog oblikovanja što podrazumeva poštovanje svih elemenata slova, kao i njihovog položaja i rasporeda u sistemu linija.

Raspored učenja pisanih slova:

- Pisana slova se mogu obrađivati odvojeno ili istovremeno sa štampanim. Ipak, najčešće se koristi kombinovani raspored.
 - Kombinovani raspored podrazumeva prvo obradu jednog broja štampanih slova (obično šest), a zatim se uče ista pisana slova.

- Pisana slova su po grafičkoj strukturi teža od štampanih, pa se obrađuju posle njih.
- Redosled obrade pisanih slova zavisi od mnogih faktora, ali izvesna tipologija postoji:
 - Najlakša su slova koja se sastoje od kosih i pravih linija.
 - Slede slova od kružnih i polukružnih elemenata.
 - Slova građena kombinacijom ravnih i kružnih elemenata, sa mnogo zavoja i kvačica.
- Visok stepen sličnosti između oblika pisanih i štampanih slova, doprinosi bržem usvajanju.
- Prilikom učenja pisanih slova ne zadržavamo se na obradi glasa. Nakon pokazivanja novog slova odmah se pišu jednosložne i kratke reči, što bitno usložnjava sadržaje i vežbanja na času.

Tok časa obrade pisanih slova

- Struktura časa je slična času obrade štampanih slova, ali je metodička organizacija jednostavnija.
 - Nema obrade glasa, analitičko-sintetičkih vežbanja, modelovanja slova i njihovog pisanja po diktatu. Na času obrade pisanih slova naglasak je na pisanju i samostalnom sastavljanju rečenica.

Uvodni deo časa:

- Čas počinje razgovorom ili čitanjem odgovarajućeg teksta uz kratko izdvajanje reči u kojima se nalazi slovo koje će se obrađivati.
- Uočava se novo slovo u reči i vrši se najava nastavne jedinice.

Centralni deo časa:

- **Pokazivanje slova:** nastavnik pokazuje redosled povlačenja elemenata slova i objašnjava njegovo pisanje u sistemu linija. Učitelj na tabli piše:
 - prvo malo, a zatim i veliko slovo koje je grafički komplikovanije (princip postupnosti).
 - isto štampano slovo kako bi se uočile sličnosti i razlike (upoređivanje izgleda štampanog i pisanog slova).
- **Usvajanje oblika slova:** učenici vuku prstom po klupi, i pojedinačno izlaze na tablu da pišu slovo. Nastavnik insistira na neprekidnom povlačenju linija, odnosno pisanju slova iz jednog poteza.
- **Pisanje:**
 - Dva tri reda u sveskama.
 - Vežba se povezivanje specifičnih kombinacija slova (pisanjem sloga, a zatim i reči)
 - Pisanje rečenica uz kontrolisanje pravilnosti povezivanja slova u rečima.

Završni deo časa:

- Vežbanja: čitanje rukopisnog teksta iz bukvara, prepisivanje štampanog teksta pisanim slovima ili samostalno sastavljanje rečenica.
- Dosledno se poštuju zahtevi pravilnog, estetskog i grafički uzornog oblikovanja slova, uz njihovo valjano povezivanje u rečima.
- Faza učenja pisanja daje više mogućnost za prikladne, primerene i individualizovane domaće zadatke. Učitelj ima obavezu da povremeno pregleda učeničke sveske, koriguje greške i ocenjuje.
- *Pravilno usvojena tehnika pisanja omogućava brže korišćenje pisma i jednostavnije uobličavanje misli u pisanoj formi*



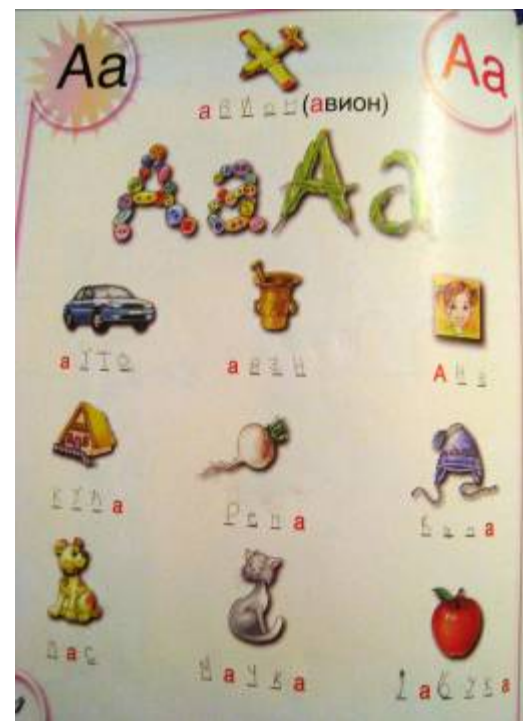
Модели часова обраде слова

**Оријентациони наставни
план и програм - ВЕЖБЕ**

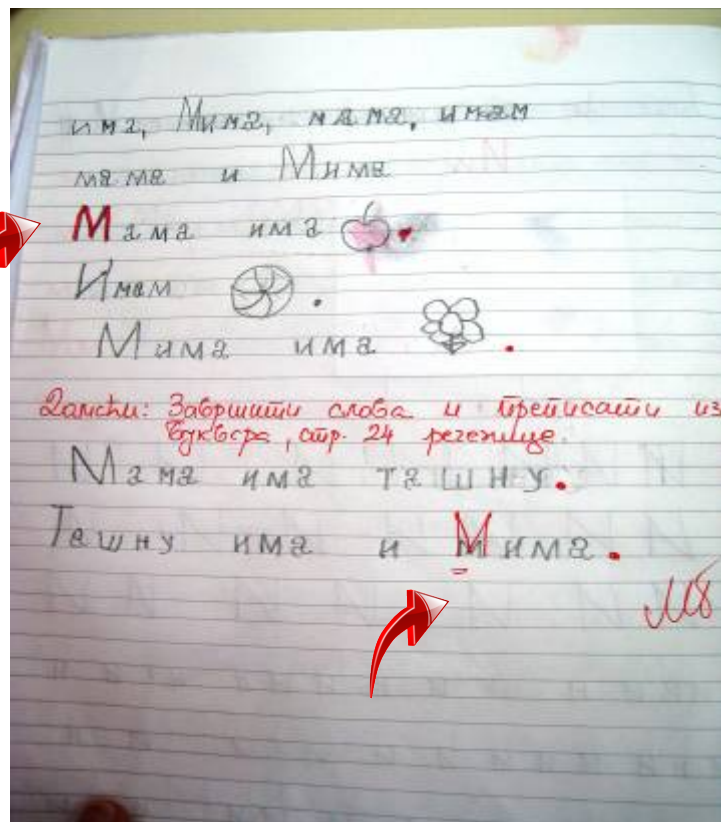
Модел часа обраде слова Аа (прво слово)

Активности ученика:

- слушају песму "На слово, на слово"
- посматрају слику у буквару и уочавају слике
- самостално проналазе речи у којима се глас а налази у различитим позицијама
- вежбају правилну артикулацију
- посматрају слово **А** а које наставник исписује на табли
- уводи се појам слова као ознаке за глас
- анализирају графичку структуру **Аа**
- раде задатке у буквару: пишу слово **Аа**
- уочавају место **А** у речима исписаним испод слика (читачи читају те речи)
- усмено састављају реченице у којима користе поменуте речи.



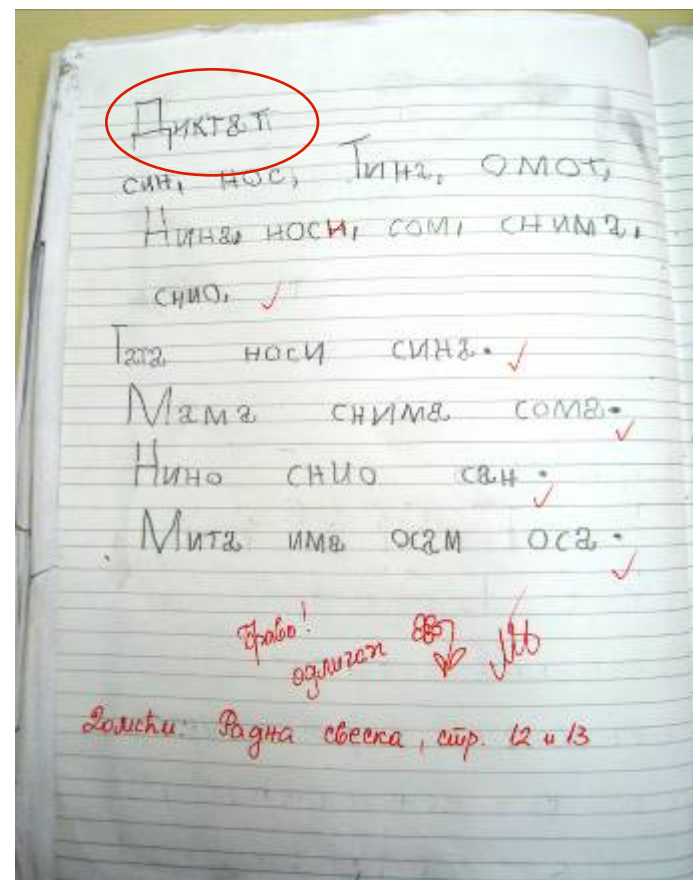
Писање речи и реченица у оквиру часа обраде слова М



- Након што науче 4 слова (А,М,И и Т) ученици пишу прве реченице
- Поштује се ортографија и примењују правописна правила и граматичке норме:
 - Употреба великог слова
 - Употреба тачке

Утврђивања знања о првим словима: централни део часа

- **Језичка игра:** на плакату се истичу речи у којима недостају слова (већ обрађена)
- ученици уписују потребна слова и читају речи
- читају текст у Буквару и разговарају о њему
- причају своје доживљаје
- раде задатак у буквару и читају добијене реченице
- Следи диктат:



Групна обрада слова

- Након савладаних слова која имају већу фреквенцију у српском језику (А,М,И,О,Н,Т,С,Е,Р), темпо се убрзава и прелази се на групну обраду слова:
- Преостала слова се уче по два истовремено: Лл–Љљ, Гг-Пп, Ј-У, К-Д, Х-Ж, Ч-Ћ
- Организација часа је слична, слова се могу обрађивати:
 - **Синхронизовано**: сва слова у групи одједном,
 - **Континуирано**: једно по једно, али на истом часу.
- У овом наставном тренутку, може се прећи на упоредо учење ЧиП, тј. учење писаних слова.

Модел часа обраде слова Гг и Пп

Активности ученика:

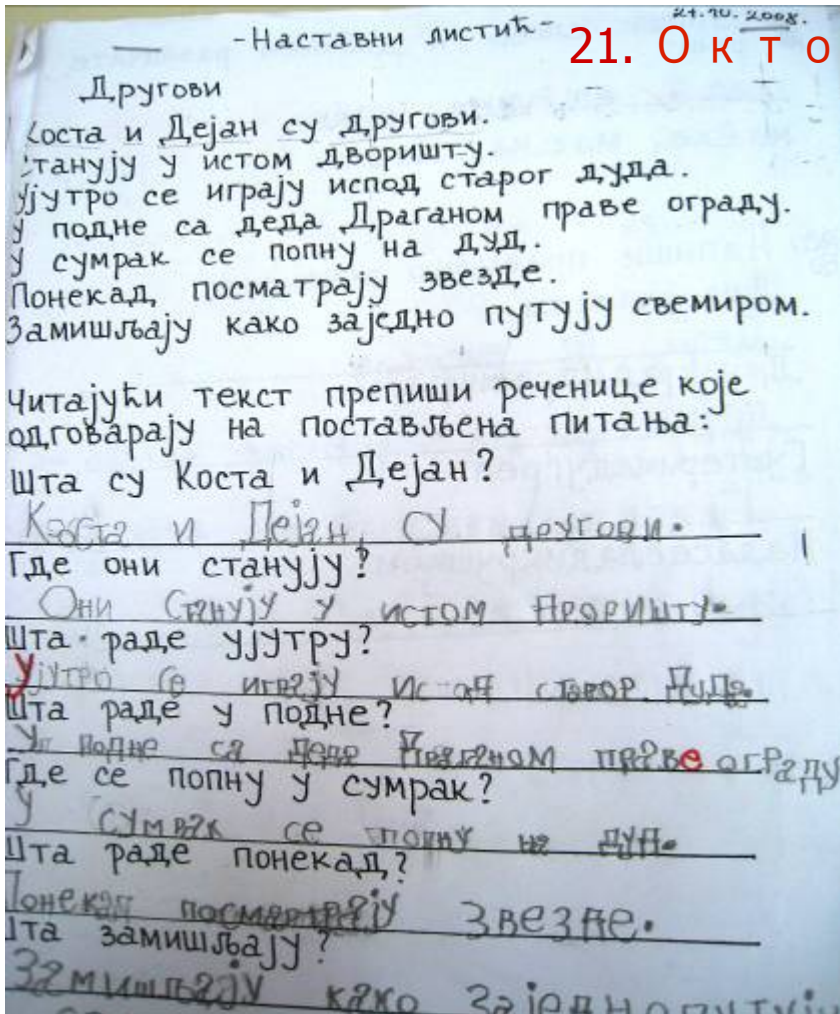
- час почиње решавањем загонетке: “Бео као гуска, иде као гуска, а није гуска.” (гусан)
- уочавају и заокружују слова у речима написаним у буквару, (читачи читају) које у себи садрже г и п у различитим позицијама
- упоређују графичку структуру слова г и п (уочавају сличности и разлике).
- читају текст ‘Горан’ и ‘Поштар’, разговарају о прочитаном
- пишу речи и реченице у свеске
- решавају укрштеницу
- играју игре погађања занимања и хобија (називи садрже г или п) пантомимом (поштар, глумац, гуслар, пецарош, голубар.



Активности на часовима утврђивања, понављања и вежбања

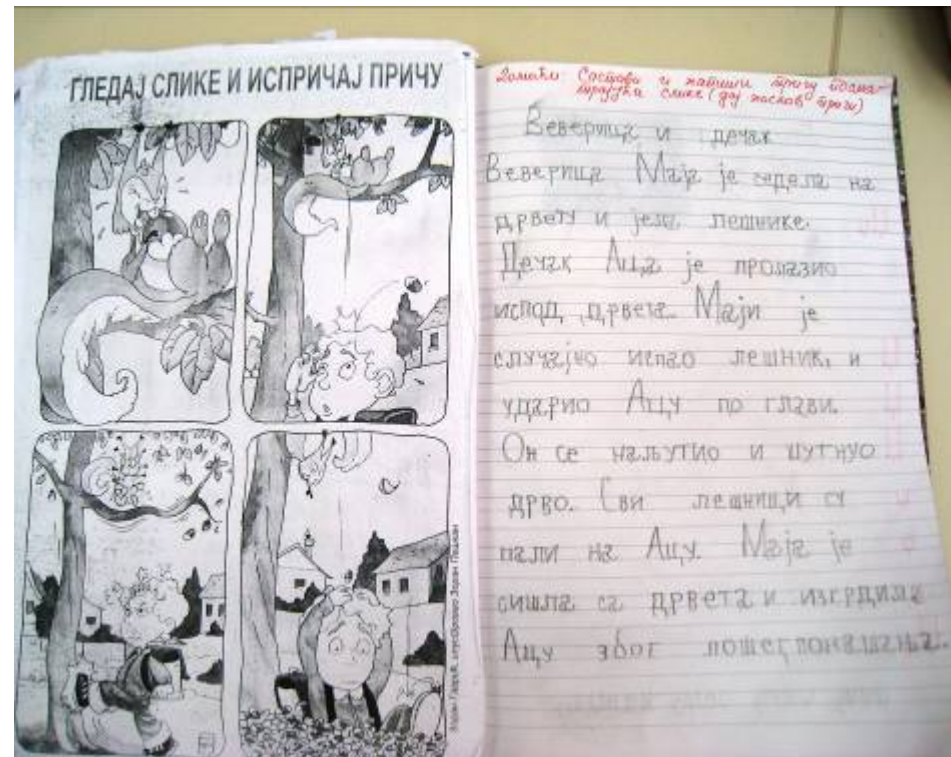
- **Лексичко-синтаксичка усмена и писмена вежбања.**
 - **Ортоепске вежбе:** правилан изговор гласова, сугласничких група, речи, ономатопеја, брзалица.
 - **Ортографске вежбе:** преписивање речи и реченица; проверавање и вредновање уредности и читкости писања.
 - **Лексичке вежбе:** грађење речи; синоними; антоними; речи са умањеним и увећаним значењем и слично.
 - **Синтаксичке вежбе:** самостално састављање и допуњавање реченица; састављање реченица од задатих речи...
 - **Диктат** за примену правописних правила. Аутодиктат.
- Речи се могу читати, објашњавати, мењати (градити нове, од именица са глаголи, траже се синоними, придеви и сл.; Све усмено и писмено.
- Састављање реченице и приче: илустрације као повод за описивање, састављање краћих и дужих реченица, краћих прича...

Вежбе читања и писања



21. Октобар

Састављање приче основу слике



Модел часа обраде слова Ч и Ћ: централни део



- Учење писања **последњих слова** у буквару
- Вежбе артикулације
 - наизменично смењивање гласова нпр. четка – ћуп, ћуран-чарапа
- Састављање, записивање и читање реченица
- Читање текста 'Мачак и вук'
 - Ученици одговарају на питања (провера разумевања прочитаног)
 - препричавају текст и слободно причају на тему приче
- Језичка вежба: породица речи
 - ИЋИ-отићи, доћи, проћи, ући, изаћи, наићи, заћи, прићи...

Писано изражавање – састављање реченица

И
Ја сам добар и увек
слушам маму и тату
радознала сам само кад
читам и кад учим нешто
ново. Тако је јеро сам
радознала кад отворим
поклон за Нову годину
и рођендан. *Дово! Убо*

И
леј Радозналост
Дечак Часлав је правно
славље Док су мама и тата
разговарали шта да му
купе за поклон, Часлав је иза
врата прислушкивао. Они су га
видели и јеро се наљути-
ли. Изгудили су га због
његове радозналости.
*Замети: Нацртај и највиши краћи састав
када си ти била радознала и бубобер,
стр. 57.*

Водимо рачуна о правопису, ортографији и садржају састава

Научили смо сва слова ћирилице

- Учитељу је остављена могућност да по сопственом избору прави распоред обраде штампаних и писаних слова.
- Обично се штампана слова уче током октобра и новембра.
- Почетком децембра деца би требало да почну да уче писана слова
- До краја првог полугодишта завршава се учење читања и писања.